

30 Mart 2013

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 2231
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7-20084)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: a) TBMM Başkanlığının 11.04.2013 tarih ve KAN.KAR.BŞK.43452547-120.00 – 7/20084-192847 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 17.04.2013 tarih ve 31853594-610-2-3771-1913 sayılı yazısı.

Mersin Milletvekili Sayın Aytuğ ATICI'nın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına tarafımca cevaplandırılmasını tensip ettikleri, 7/20084 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EK :
Önerge Cevabı (5 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :
TBMM Başkanlığı

Bilgi :
Başbakanlık

**MERSİN MİLLETVEKİLİ SAYIN AYTUĞ ATICI'NIN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/20084)**

Soru 1:

Sınır komşumuz Ermenistan'da Metsamor nükleer santrali, yapım zamanındaki en ileri teknoloji ile yapılmasına rağmen 20005'de teknik ömrünü tamamlamış ancak santralin 2016 yılına kadar çalıştırılacağı Ermenistan yetkililerince ifade edilmiştir. Bununla birlikte anılan santral birinci derece deprem kuşağında bulunmaktadır. Avrupa Birliği Bulgaristan ve Slovakya'da, benzer teknolojik özellikte; çalışan 2 nükleer santrali kapatmıştır. Metsamor Nükleer Santralinin, ömrünü tamamlamış ve her an patlayabilecek bir nükleer güç santrali olduğu, uluslararası kuruluşların toplantılarında da dile getirilmektedir.

Alınan tüm önlemlere rağmen, dünyada ve yakın çevremizde nükleer patlamalar meydana gelmektedir. Nükleer kazalar sonrası yaşanan felaketlerin boyutunun, elde edilen enerjinin faydalan ile kıyaslanamayacak kadar büyük ve geri dönüşümsüz olduğu görülmüştür.

Nükleer kazalarda/patlamalarda yaşanan acı deneyimler, acil durumlarda çok hızlı, deneyimli ve hazırlıklı olmak gerektiğini de göstermiştir. Buna göre;

- Patlamaya hazır kabul edilen, Metsamor Nükleer santralinin kapatılması için AKP Hükümetleri döneminde, Türkiye'nin herhangi bir girişimi olmuş mudur?

Cevap 1:

Ermenistan'ın Metzamor sahasında Türkiye'ye 16 km. mesafede bulunan Armenia-1 ve Armenia-2 nükleer santralleri eski Sovyet yapımı santrallerdir. Armenia-1 santrali 1979 yılında devreye girmiş, meydana gelen deprem sonucunda 1989'da kapatılmıştır. 1980 yılında işletmeye alınan Armenia-2 nükleer santrali de deprem nedeniyle 1989 yılında kapatılmış, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA) tavsiyeleri doğrultusunda gerçekleştirilen iyileştirmeleri takiben 1995 yılında yeniden çalıştırılmıştır. Ermenistan elektrik ihtiyacının yaklaşık % 40'ını bu ünitelerden karşılamaktadır. Faaliyet süresi 10 yıl daha uzatılan nükleer santralin güvenli bir şekilde işletimi konusunda teknik destek sağlamak amacıyla ABD'nin, Ermenistan'la bir mutabakat zaptı imzaladığı 18 Ekim 2012 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır.

Metzamor Nükleer Santrali, ülkemizin de üyesi olduğu IAEA tarafından yakından izlenmektedir. IAEA'nın söz konusu tesisin yapısal eksikliklerinden kaynaklanan güvenlik zaafılarını gidermeye yönelik olarak yürüttüğü çalışmalar, santralin yeniden çalışmaya başladığı tarihten bu yana sürdürülmektedir.

IAEA'nın çalışmaları, Metzamor'a düzenlenen denetim amaçlı güvenlik misyonları aracılığıyla gerçekleştirilmekte, her misyon sonrasında ayrıntılı rapor hazırlanmaktadır. Metzamor'un çevre bakımından yarattığı güvenlik riskleri, tasarımdaki zaafılardan kaynaklananların yanında, santralin üzerinde bulunduğu aktif fay hattının yaratabileceği potansiyel riskleri de içermektedir.

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK), Metsamor Nükleer Santrali'ne ilişkin tüm gelişmeleri yakından takip etmekte olup santralin güvenliğinin sorgulanması ile ilgili uluslararası platformda girişimlerde bulunmuştur. Nükleer santrallerin güvenliğine ilişkin en önemli uluslararası platform, ülkemizin ve Ermenistan'ın da taraf olduğu toplam 75 üyeli Nükleer Güvenlik Sözleşmesi platformudur. Bu Sözleşmeye göre; taraf ülkeler sahip oldukları nükleer santralleri uluslararası standartlara uygun olarak inşa edecek ve işletecekler, santralleri buna uymuyorsa düzeltmek için gerekli tüm tedbirleri alacaklar, bu tedbirleri almak pratikte mümkün değilse veya alamıyorlarsa sorunlu santrallerinin en kısa zamanda kapatılması için gerekli planları yürürlüğe koyacaklardır. Sözleşmenin 3 yılda bir düzenlenen gözden geçirme konferanslarında, diğer ülkelerin de konuya dikkati çekilmiş ve Uluslararası Atom Enerjisi

**MERSİN MİLLETVEKİLİ SAYIN AYTUĞ ATICI'NIN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/20084)**

Ajansı (UAEA)'nın sözleşmeye ilişkin ülke raporlarında bu hususun yer alması için girişimde bulunulmuştur.

Bununla birlikte, Nükleer Güvenlik Sözleşmesi'nin 6 ıncı Maddesinde “Kapatma zamanlamasında, bütün enerji durumu ve olası seçenekler ile sosyal, çevresel ve ekonomik etkiler dikkate alınabilir.” hükmü yer almaktadır. Sözleşmedeki bu hüküm var olduğu sürece Ermenistan santralinin bu sözleşme kapsamında kapatılması mümkün gözükmemektedir. Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın da santral ile ilgili girişimleri olmuştur. Ancak UAEA, kuruluş yasası gereği bu kapsamda herhangi bir yetkiye ve yaptırım gücüne sahip değildir, sadece iyileştirme çalışmalarına teknik yardım sağlayabilmektedir.

Soru 2:

Sınırlarımıza 30 km mesafedeki Metsamor nükleer santralinin olası kazalarına karşı herhangi bir acil eylem planı var mıdır? Varsa, kimler kaç yılında hazırlamıştır?

Cevap 2:

1996 ve 1997 yıllarında TAEK, Kars ve Iğdır Valilikleri ile çevre ilçe Kaymakamlıklarının yetkilileri ve ilgili personelinin katıldığı “Ermenistan Nükleer Güç Santraline İlişkin Tehlike Durumu Değerlendirme ve Koordinasyon Toplantısı” ve “Bölgesel Acil Durum Hazırlık Çalışma Toplantıları” yapılmıştır. Bu toplantılarda TAEK'in o tarihte yürürlükte olan Kriz Merkezi Yönergesi hükümlerine göre bir acil durum olması durumunda hangi uygulamaların gerçekleştirileceği değerlendirilmiştir.

Sonraki yıllarda yaşanan gelişmeler dikkate alınarak konu ile ilgili ulusal mevzuatta değişiklikler ve yenilikler yapılmıştır. Bu kapsamda, yurt içinde veya dışında meydana gelebilecek nükleer ve radyolojik bir kaza veya tehlike durumu ve öncesinde ilgili bakanlık, kurum ve bağlı kuruluşları ile valiliklerin kaza veya tehlike durumuna ilişkin görev ve sorumlulukları, 15.01.2000 tarihinde yürürlüğe giren ve 17.02.2009 tarihinde güncellenen “Nükleer ve Radyolojik Tehlike Durumu Ulusal Uygulama Yönetmeliği'nde” tarif edilmektedir. Ayrıca, söz konusu yönetmeliğe paralel olarak ilgili tarafların sorumlulukları Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından hazırlanarak 03.05.2012 tarihinde yürürlüğe giren Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği'nde de belirtilmektedir.

Afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak, hizmet grupları ve koordinasyon birimlerine ait rollerin ve sorumlulukların tanımlanması, afet öncesi, sırası ve sonrasında olmak üzere müdahale planlamasının temel prensiplerinin belirlemesi amacıyla AFAD Başkanlığı tarafından Ulusal Afet Müdahale Planı (UAMP) hazırlanmıştır. Söz konusu plan modüler bir yapıda olup, farklı acil durumlarda müdahaleye katılacak hizmet gruplarından oluşmuştur. Ayrıca UAMP'de adı geçen her bir hizmet grubu için hizmet grubu planları hazırlanmaktadır. Radyolojik ve Nükleer tehlike durumları, hazırlanmakta olan KBRN Hizmet Grubu Planında ele alınmaktadır.

Fukushima Kazasının ardından, TAEK tarafından Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın konuya ilişkin en son yaklaşımını içeren Ulusal Radyasyon Acil Durum Planı (URAP) hazırlanmaktadır. Söz konusu planda, ülkemizde veya yurtdışında meydana gelebilecek bir radyolojik ve nükleer acil durumda en kısa zamanda (bir nükleer tesiste acil durumun ilan edilmesinden sonraki 1 saat içerisinde) gerekli müdahalenin yapılabilmesi ve koruyucu

**MERSİN MİLLETVEKİLİ SAYIN AYTUĞ ATICI'NIN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/20084)**

faaliyetlerin başlatılabilmesi için yukarıda adı geçen KBRN Hizmet Grubu Planı'nda belirtilen görev ve sorumluluklar detaylandırılmaktadır. Ayrıca, müdahale sırasında göz önüne alınacak bütün teknik hususlar planda yer almaktadır. Planda Akkuyu Nükleer Santrali'nin kurulmasının planlandığı Mersin ili ve Ermenistan'la sınır komşusu olan Iğdır ili göz önüne alınmaktadır. AFAD Başkanlığı ile yapılan görüşmeler neticesinde URAP'ın KBRN Hizmet Grubunu Planı ile eşgüdüm içerisinde AFAD Başkanlığı tarafından yürütülmesine karar verilmiştir. URAP'ın 2013 yılı içerisinde ilgili tarafların görüşü alınarak onaylanıp yürürlüğe girmesi planlanmaktadır.

Sorular 3, 4:

- Olası bir nükleer kaza sonucunda etkilenmesi muhtemel olan vatandaşlarımızın sayısı kaçtır?
- Geçmişteki meteorolojik analizlere göre, radyoaktif bulutların nerelere ulaşacağı hesaplanmış mıdır? Bu coğrafi alanlarımız neresidir?

Cevaplar 3, 4:

Olası bir nükleer kazada etkilenmesi olası vatandaşlarımızın sayısının bilinebilmesi için kazanın özelliklerinin, atmosfere salınacak radyonüklid cins ve miktarlarının, ayrıca kaza olduğu zaman ve sonrasındaki hava hareketlerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle, kesin bir rakam vermek mümkün değildir.

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından 2012 yılında "Ermenistan'daki Metsamor Nükleer Santralinde Meydana Gelebilecek Kaza Sonrası Doz Seviyeleri için Acil Koruyucu Önlemlerin Belirlenmesi" başlıklı bir teknik rapor hazırlanmıştır. Yapılan atmosferik dağılım benzeşim çalışmaları sonucunda santralden 6.3 km mesafeye kadar tahliye, 11.5 km mesafeye kadar iyot tableti alımı ve 14 km mesafeye kadar sığınma önlemlerinin uygulanmasının gerekebileceği hesaplanmıştır. Ancak, rüzgâr yönünde dar koridorda daha yüksek radyasyon dozlarına maruz kalınabileceği öngörüldüğünden aynı teknik raporda Iğdır ilinde sınıra yakın bölgelerde konuşlandırılmış ve TAEK tarafından işletilen 6 adet Radyasyon Erken Uyarı Sistemi Ağı (RESA) istasyonlarından alındığında, ülkemizde acil koruyucu önlemlerin alınmasını gerektirecek ölçüm değerleri de belirlenmiştir.

Ancak, Fukushima kazasından elde edilen deneyime göre acil durum planlama bölgeleri hâkim rüzgâr yönünden bağımsız olarak belirlenmelidir. UAEA'nın son yaklaşımı göz önüne alınarak Iğdır ili için acil durum planlama bölgeleri URAP'ta ayrıntısıyla belirtilecektir.

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, 2001 yılında geliştirdiği Çevresel ve Atmosferik Dağılım Modelleme Sistemi (ÇADMS) ile her gün Metsamor dahil çevremizdeki nükleer santrallerde kaza meydana gelmesi durumunda oluşacak radyoaktif bulutun ülkemizi etkileyip etkilemeyeceği, etkilerse hangi bölgelerin ne zaman ve ne şekilde etkileyeceği tahminleri yapmaktadır. ÇADMS sistemi günlük olarak çalıştırılmaktadır. Sistem, Meteoroloji Genel Müdürlüğü aracılığıyla bütün çevremizi kapsayacak şekilde günlük gerçek meteorolojik veriler ile 3 günlük yüksek doğrulukta meteorolojik tahminleri almakta ve bu bilgileri kullanarak çalışmaktadır.

Soru 5:

Ardahan, Kars, Iğdır, Ağrı, Erzurum ve Van illerimiz, en yakın etkilenme alanı olduğuna göre, bu bölgemizi, gerektiğinde boşaltma planı var mıdır?

**MERSİN MİLLETVEKİLİ SAYIN AYTUĞ ATICI'NIN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/20084)**

Cevap 5:

UAEA'nın GS-G-2.1 güvenlik kılavuzunda belirtildiği üzere 1000 MW (termal) gücün üzerindeki nükleer santraller için acil durum planlama bölgelerinin boyutu 5 – 30 km arasında değişmektedir. Dolayısıyla bölgedeki Iğdır dışındaki diğer illerde acil koruyucu faaliyetlere (tahliye, sığınma ve iyot tableti alımı) gerek olmayacağı öngörülmektedir. Ancak, daha uzak mesafelerde sınırlı alanlardaki radyoaktif kirlenme durumuna karşı, tahliyeden farklı olarak çok kısa zamanda gerçekleştirilmesi gerekmeyen yer değişikliği önlemlerinin alınması gerekebilir.

Ayrıca, söz konusu illerin bulunduğu bölgede toplam 19 adet RESA istasyonu mevcut olup, bunlardan alınan veriler anlık olarak takip edilmekte ve TAEK internet adresinde (www.taek.gov.tr) yayınlanmaktadır.

Sorular 6, 7:

- Bölgede hamileler ve çocuklar başta olmak üzere akut radyasyon yaralanması vakalarına müdahale edecek yeterlikte uzman doktor, ilaç ve araç gereç var mıdır?
- Nükleer patlama anında ne yapılacağı konusunda bölgedeki okul ve diğer kurumlarda eğitim verilmekte midir?

Cevaplar 6, 7:

3 Mayıs 2012 tarihli ve 28281 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının “Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği”, yurt içinde veya dışında meydana gelip ülkemizi etkileyebilecek olan kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehdit ve tehlikelere karşı halkın sağlığının ve çevrenin korunması, can ve mal kaybının en aza indirilmesi için gerekli tedbirlerin aldırılması amacıyla ilgili bakanlık, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, valilikler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile sivil asker işbirliği çerçevesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin tehlike öncesi, tehlike sırası ve sonrasına ilişkin görev ve sorumluluklarını belirlemektedir.

Bu Yönetmelik kapsamında;

1. Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
2. Genelkurmay Başkanlığı
3. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
4. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
5. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
6. Dışişleri Bakanlığı
7. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
8. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
9. İçişleri Bakanlığı
10. Maliye Bakanlığı
11. Milli Eğitim Bakanlığı
12. Orman ve Su İşleri Bakanlığı
13. Sağlık Bakanlığı
14. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
15. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı
16. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanlığı
17. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
18. Valilikler

**MERSİN MİLLETVEKİLİ SAYIN AYTUĞ ATICI'NIN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/20084)**

19. Kızılay Genel Başkanlığı

20. Basın ve yayın kuruluşları

21. Sivil toplum kuruluşları kendilerine verilen görevleri yerine getirmekten ayrı ayrı sorumludur.

17-20/06/1996 ve 26-29/05/1997 tarihlerinde Kars ve Iğdır valilikleri ile çevre kaymakamlıkları bünyesinde Bölgesel Acil Durum Hazırlık Çalışma Toplantıları düzenlenmiştir. Ayrıca 7-13/04/2003 tarihlerinde Kars, Iğdır ve Ardahan illerinde, 9-10/06/2004 tarihlerinde Iğdır ilinde Halkı Bilgilendirme Seminerleri düzenlenmiştir.

Nükleer santrallerde meydana gelebilecek kazalar için UAEA'nın güncel müdahale yaklaşımı (URAP'ta belirtilen) ve yerel radyasyon acil durum planının hazırlanmasına ilişkin bilgilendirme seminerlerinin ilki TAEK ve AFAD Başkanlığı'nın katılımı ile 2013 yılı Ocak ayında Mersin İl Özel İdaresi'nde gerçekleştirilmiştir. URAP'ın onaylanmasından sonra acil koruyucu faaliyetlerinin en hızlı şekilde başlatılması ve etkin olarak yürütülmesi için müdahale yaklaşımının açıklanmasına ilişkin Iğdır Valiliği'nde bilgilendirme seminerlerinin 2013 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.